

קול צופיך

מרת הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

מטות מסעי - תשנ"ח 001 - מאת מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ראוי גם בפה, אלא בא הדבר ללמדך עד כמה היא חובת השמירה. חייב האדם לשמור מאוד על קדושת כח המדבר שבו.

הלכות מנחם אב - ממעטין בשמחה

המשנה בתענית אומרת 'משנכנס אב ממעטין בשמחה'. מה פרוש ממעטין?

הגמרא אומרת שכשהיו מתענים על גשמים שלא ירדו עדיין היו מתענים בהדרגה 'עברו אלו ולא נענו' לגבי מיעוט השמחה בימי אב כתב השולחן ערוך סימן תקנ"א: "משנכנס אב ממעטין בשמחה; ובר ישראל דאית ליה דינא בהדי כותי, לישתמיט מיניה דריע מזליה... מר"ח עד התענית ממעטין במשא ומתן ובבנין של שמחה, כגון בית חתנות לבנו או בנין של ציור וכיור, ובנטיעה של שמחה, כגון אבורנקי של מלכים שנוטעים לצל להסתופף בצלו או מיני הדס או מיני אהלים".

יש שאלה במפרשים האם ממעטין דווקא בענייני שמחה, התוס' מגילה ה': כתבו ממעטין במשא ומתן של שמחה. ואילו בתוס' יבמות מג. כתבו שממעטין גם בסתם משא ומתן בעלמא.

משולחן ערוך תקנא משמע שהמיעוט הוא מיעוט הדברים של שמחה, אך בסימן תקנד כתב השו"ע: "מקום שנהגו לעשות מלאכה בט' באב, עושין; במקום שנהגו לא לעשות אין עושין; ובמקום שנהגו לעשות, מותר אלא שממעט שאפילו משנכנס אב ממעטין מלישא וליתן." משמע שגם משא ומתן רגיל ממעטין בו מראש חודש אב. בעל הבן איש חי דברים הגדיר שהאיסור הוא דווקא במו"מ של שמחה: "הא דאמרו ממעטין במו"מ מר"ח עד ט"ב היינו של שמחה כגון צרכי חופה אבל שאר מו"מ של מסחר וכיוצא עושין כדרכן ואין חוששין, ואפילו צרכי חופה אם רוצה לקנות דבר שלא יוכל לקנות אחר ט"ב, או דבר שאין שהות לעשות לאחר ט"ב מותר וה"ה דבר שיוכל לקנותו אחר ט"ב אלא שעתה נמצא לו בזול שא"א לקנות בערך זה אח"כ מותר לקנות קודם ט"ב".

ויש ליישב את הסתירה לכאורה בשולחן ערוך כד: שממעטין לגמרי בכל דבר של שמחה כמו שיטת התוספות, ובמשא ומתן רגיל, מה שחייב ומוכרח לעשות - יעשה, ומה שאינו מוכרח לא יעשה.

בניה

לגבי בניה כתב שם הבא"ח "הבנין אם אינו דבר הכרחי אין להתחיל מר"ח, אבל אם התחיל קודם אין מפסיקין, ואם הוא דבר הכרחי שיש לחוש להפסד וכ"ש סכנה מותר להתחיל מר"ח". ועל כן מי שרוצה להרחיב את ביתו, אם יש צפיפות - מותר. אבל סתם לרחבות - אסור. וקבלנים הבונים לציבור - מותר ובעיקר בא"י הן מצד מצות ישוב הארץ והן מצד פרנסתם ופרנסת עובדיהם וכל המתפרנסים מענף הבנין והקשור בו שזה דבר האבד ממש.

קניית בגדים

כל בגד שיש לברך עליו שהחיינו אסור לקנות מר"ח אב גם אם מתכוין ללבושו לאחר ט' באב. אמנם גופיה, גרבים וכדומה טוב לקנותם לפני ר"ח אב. ומן הדין יכול לקנות גם אחר ר"ח ולא יחדש אך ראוי שלא לקנות אלא אם כן מוכרח. חתן ששומע שיש מכירה מיוחדת שתגמר אחר כך מותר לו לקנות כיון שהקנייה להרויח ולא לשמחה. עין בבן איש חי ובמשנה ברורה.

תיקון בגדים

כתב השולחן ערוך תקנ"א סעיף ז': "יש אומרים שאסור לתקן בגדים חדשים ומנעלים חדשים בשבוע זה, ויש להחמיר בזה מראש חודש".

השיעור לעילוי נשמת :

מרת הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל
ורבי יעקב יוסף בן מרגלית זצ"ל

פרשת השבוע : מטות מסעי

שיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ח.

שבוע של תשעה באב

קיום הבטחות

המשנה בתענית אומרת 'משנכנס אב ממעטין בשמחה'. מה פרוש בפרשת מטות אנו מתחילים בקדושת הדיבור "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמור" לאמר - זה הדבר אשר צוה ה'. "איש כי ידר נדר לה' או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה".

אדם המדבר צריך לקדש את דבורו ולקיים את הבטחותיו ושבועותיו. וכן מצינו בנשיאים בימי יהושע שנאמר עליהם שקיימו הבטחתם לגבעונים. "ויאמרו כל הנשיאים אל כל העדה אנחנו נשבענו להם בה' א-לקי ישראל ועתה לא נוכל לנגע בהם" יהושע ט יט. ובגמרא גיטין מו' יש מחלוקת למה לא חזרו בהם הנשיאים האם מפני חילול ה' או מפני השבועה שנשבעו.

קיום הבטחות של הורים

אם הבטיח דבר לילד ולא קיים, אפלו אם יש סיבה מוצדקת הדבר אסור ויש לזה השפעה מזיקה לילד וכלשון חז"ל סוכה מו' "ואמר רבי זירא: לא לימא איניש לינוקא דיהיבנא לך מידי ולא יהיב ליה, משום דאתי לאיגמורא שיקרא, שנאמר - ירמיהו ט' - למדו לשונם דבר שקר". ובמיוחד הנשיאים אם ישקרו כולם ילמדו מהם. ועל כן בימי יהושע אם הנשיאים לא היו מקיימים יש לזה משמעות רעה שמנהיגי ישראל אינם עומדים בדיבורם.

שבועות שאין לקיים

אם אדם נשבע לשלם לפועל והפועל לא עבד, בודאי אין חובה לשלם. ובסיפור הגבעונים קיימו הנשיאים את השבועה כיון שלא היה בזה סכנת נפשות אך אם היה בזה סכנה לבני ישראל אף על פי שנשבעו לא היו מקיימים שבועתם. ויש עוד דברים שצריך לדעת לגבי השבועה שאין אדם יכול להשבע במקום השני ולחייבו בשבועתו, מי שנשבע לקחת ממון מהשני אין בזה כלום.

כח הדיבור

על כן צריך מאד להזהר ולקיים את צווי התורה "לא יחל דברו". יש לאדם כח מיוחד. רוח ממללא, כח הדיבור. האדם, מדבר אך בעלי החיים אינם מדברים, ומה שכתוב ששלמה ידע את שפת בעלי החיים הכוונה, ידע את הרמזים שלהם כי הם אינם מדברים. הכח הגדול ביותר של אדם בפה הוא לקיים מצוות, והנה חז"ל מספרים שאמר הרשב"י אילו הייתי בבריאת העולם הייתי מציע לה' שיברא לאדם שני פיות אחד לחול ואחד לקודש. אחר כך אמר אם בפה אחד אדם יכול לחלל את לשונו, בשנים על אחת כמה וכמה, טוב שהאדם נברא עם פה אחד.

האם הרשב"י יתן עצות לה' כיצד לברוא את האדם? אלא כוונתו היא כשם שבכל האיברים יש שנים, עיניים, ידיים, רגליים, כך היה

קול צופיך

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

מִטּוֹת מִסְעִי - תִּשְׁנ"ח 001 - מֵאֵת מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרָה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

הטעם הוא גמרא שם. "אמר להם: בני, בואו ואומר לכם: שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר".
ומכיון שרבי ישמעאל אמר שאי אפשר לגזור על הציבור גזירה שאי אפשר לעמוד בה, על כן בתשעת הימים אפשר לעמוד ואפשר לגזור. מבחינה מעשית יש להבחין בטעם האיסור, אם האיסור הוא מפני ביטול הקרבן אז צריך לאסור אכילת בשר בקר, צאן, יונה ותור. אבל עוף יהא מותר. ואם האיסור הוא מטעם מיעוט שמחה אזי יש לאסור גם אכילת עוף. השולחן ערוך אסר גם אכילת עוף ולכן אם יש חולה שצריך להתחזק ולאכול בשר יקח בתחילה עוף ואם לא די בזה יאכל בשר.

בשר שנותר

בגמרא חולין יז. מובא כשנכנסו עם ישראל לארץ היה מותר להם במלחמה לאכול אברי בשר נחירה ולא בשר שחוטה היינו, בשר לא כשר.

נשאלה שאלה כשנפסקה המלחמה האם מותר לאכול את הבשר הלא כשר שנותר, ולא נפשטה הבעיה.

שואל הרא"ש לשם מה הובא דיון זה בגמרא הרי זה היה רק כשנכנסו לארץ ולכאורה אין לנו ענין מעשי מסוגיא זו. והשיב שיש הלכות מעשיות גם בימינו כגון אם אדם נדר שלא לאכול מאכל מסוים מתאריך מסוים ונשאר לו בהגיע הזמן ממאכל זה ויש שאלה האם יכול להמשיך ולאכול את המותר.

לענין בשר שנשאר משבת אומר החיד"א אולי יהיה מותר לאכול, ובעל הנחפה בכסף אומר אם נשאר בשר מר"ח - מותר. אבל אם נשאר משבת שלפני ט' באב - אסור. והשדי חמד מאריך בהסבר החילוק.

כי לפני ר"ח היה מותר לאכול בשר ולפני שבת היה אסור. ויש באחרונים מחלוקת ארוכה וגדולה בענין זה וכבר נהגו להחמיר. אבל במוצאי שבת בסעודה רביעית שהיא סעודת מצוה יכול לאכול מה שנשאר משבת. אבל מלכתחילה אסור להכין הרבה כדי שישאר למוצאי שבת. והנהגים לטעום מערב שבת את תבשילי השבת - מותר להם לטעום לקיים 'טועמיה - חיים זכו'.

לגבי ראש חודש עצמו לפי הרמ"א - אסור לאכול כבר מהלילה ועיין במשנב"ר וראה בכה"ח שכתב שמנהג ירושלים והספרדים לאכול בשר בר"ח וכן דעת הבא"ח להתיר.

אומר השדי חמד שהיה בחו"ל ראה שהפועלים חוזרים מהעבודה ואוכלים בשר לפני תפילת ערבית של ר"ח, וכן דעת המשנה ברורה.

טעם האוסרים אכילת בשר בר"ח הוא שהרי זה חודש של פורענות ויום זה הוא גם יום פטירת אהרון, וטעם המתירים כיון שזה יום ראש חודש ואין לנהוג בו איסור.

סעודת מצוה

לדעת הרמ"א מותר לאכול בשר בסיום, וכך נוהגים רבים. ואמנם בכל השנה הם עושים סיום בעוגות ואף על פי כן מותר בלבד שיזמין רק עשרה אנשים כדעת הרמ"א. אולם היעב"ץ הובא בבאור הלכה פוסק שאפשר להזמין יותר אנשים אך דווקא המחזיקים בידי הלומדים והגבאים והלומדים ולא יזמין אחרים.

בסעודת ברית מותר לאכול בשר ללא הגבלה. וכתב מרן הבן איש חי "ופה עירנו גם בסעודת מילה אין אוכלים בשר". והרב פלאגיי כותב שגם בסיום מסכת אין לאכול. ולמעשה תלוי במנהג אם רגיל תמיד לעשות סיום בבשר - יעשה.

ועל כן אין לתקן בגדים חדשים מר"ח ואפלו בגדים ישנים לא מתקנים תיקון אומנותי אך תפירת כפתור וכדומה מותרת. נשים צריכות להכין לעצמן כמה זוגות גרביים שאם יקרעו לא ילבשו חדשים. ואם נקרעו הגרביים מותר להן לקנות ולחדש, אפלו בת"ב משום צניעות.

כתב השולחן ערוך תקנא :

"וואס היה כותלו נוטה ליפול, אע"פ שהוא של שמחה מותר לבנות הגה ולצורך מצוה הכל שרי ר"ן ספ"ק דתענית."

ועל כן בדבר מצוה אפילו של שמחה כשיש הכרח מותר. ועיין בתשובת רב פעלים או"ח ד', כט' ובגליון קול אליהו מטות מסעי ה' תשנ"ח בעניין היתר קניית טלית חדשה ולבישתה כשאין אפשרות לשאול.

רחיצה

כתב הבן איש חי דברים אות טז: "נוהגין שלא לרחוץ כל גופו מר"ח עד ט"ב אפילו בצונן. והרגיל לטבול בכל ערב שבת יטבול גם בערב שבת חזון, וכן מותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת חזון מי שרגיל בזה בכל ערב שבת, וכל רחיצה שהיא לרפואה מותרת בימים אלו אפילו בחמין, ולכן מעוברת שנכנסה בחדש התשיעי שדרכה לרחוץ בחמין כדי להקל מעליה צער לידה מותרת לרחוץ, וכן מי שצוה הרופא לרחוץ בחמין רוחץ, ומי שדרכו לטבול אחר תשמיש המטה הרי זה טובל כדרכו, וכן הסנדק מותר לטבול אפלו ערב ט"ב, ורק יום ט"ב אסור לטבול לדעת מרן ז"ל".

הגם שבבבלי היא ארץ חמה בכל זאת החמיר הבא"ח ואסר רחיצה מר"ח. ולמעשה בימינו וארצנו, מי שקשה לו לטבול את החום הרב, וכן מי שעובד ומזיע וכן מי שהתלכלך - מותר להם להתקלח וכן מי שרוצה להסיר זיעה ולא לשם תענוג.

לטבול במקוה מותר גם בח' באב לפני הצום וכאשר ט' באב חל בשבת מותר למי שנוהג לטבול בכל שבת לטבול גם בשבת זו.

שמחה בבשר ויין

הגמרא בבא בתרא ס': "ת"ר: כשחרב הבית בשניה, רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין. נטפל להן ר' יהושע, אמר להן: בני, מפני מה אי אתם אוכלים בשר ואין אתם שותין יין? אמרו לו: נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח, ועכשיו בטל? נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח, ועכשיו בטל? אמר להם: אי"כ, לחם לא נאכל, שכבר בטלו מנחות! אפשר בפירות. פירות לא נאכל, שכבר בטלו בכורים! אפשר בפירות אחרים. מים לא נשתה, שכבר בטל ניסוך המים! שתקו. אמר להן: בני, בואו ואומר לכם: שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר - שכבר נגזרה גזרה, ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר - שאין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה".

וכתב השולחן ערוך תקנא ט': "יש נוהגים שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בשבת זו; ומותר בחומץ של יין; אגודה ומהרי"ל ויש שמוסיפים מראש חודש עד התענית, ויש שמוסיפין מ"ז בתמוז. הגה: ומצניעים מראש חודש ואילך הסכין של שחיטה ר' ירוחם נ"ת ח"ג והנהגות מיימוני, שאין שוחטים כ"א לצורך מצוה כגון לחולה או שבת או מילה או פדיון הבן וכיוצא בו". אמר הגאון בבאור הגר"א שיש הגורסים בירושלמי 'דלא למשתי חמרא ולא למיכלא בשרא'.

יש מחלוקת מהו טעם איסור אכילת הבשר לאוסרים: לפי הרא"ש, הטעם הוא משום ביטול התמיד והנסכים. ולפי המרדכי, משום צער ואבל עיין בב"י תקני"א בהבדלים בין השיטות. אומר הגאון שעיקר

קול צופיך

מִרְן הָרָאשׁוֹן לַצִּיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

מִטּוֹת מִסְעִי - תִּשְׁנ"ח 001 - מֵאֵת מִרְן הָרָאשׁוֹן לַצִּיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

שאלה: האם מותר לשחות בבריכת שחיה בתשעת הימים לצורך בריאות?
בבריכה יש רחיצה ויש תענוג. ויש אוסרים טיול כל תשעת הימים משום תענוג. ולכן למקוה מותר אבל לבריכה אסור ללכת. אבל אם רופא אמר להתעמל וכד' ובמים דוקא אע"פ שגם נהנה מותר. והי רצון שלא יהיו חולים ותהיה גאולה.

המרגלים וט' באב

חז"ל שאלו במדרש איכה רבה פרשה ב': "פצו עליך פיהם למה הקדים פיה לעיין, לפי שהיו אומרים בפיהם מה שלא ראו בעיניהם".

כלומר בפרק השני באיכה הוקדמה האות פ"ה לעיין. בתחילה נאמר "פצו עליך פיהם כל אויבך שרקו ויחרקו שן אמרו בלענו אך זה היום שקיינוהו מצאנו ראינו" ואחר כך "עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם הרס ולא חמל וישמח עליך אויב הרים קרן צריך".

כי מגלת איכה קשורה ביסודה לחטא המרגלים כפי שאמרו חז"ל תענית כט. "וכתיב ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא. אמר רבה אמר רבי יוחנן: אותו הלילה ליל תשעה באב היה. אמר להם הקדוש ברוך הוא: אתם בכיתם בכיה של חנם - ואני קובע לכם בכיה לדורות". המרגלים הקדימו פה בהוציאם דבה לפני מראה העין.

שואל מרן הבן איש חי מדוע השינוי באיכה בפרק השני ולא הראשון? ענה על כך, כי המרגלים היו חכמים. כשבאו אמרו בהתחלה ארץ זבת חלב וזה פריה. הפ"ה אחרי העיין. אבל כשרצו לשקר הקדימו פ"ה לעיין ועל כן הוזכר זאת בפרק השני באיכה. ומאז ועד היום נקבע יום זה לבכי בגלל הליל המר והנמהר שהוציאו בו דיבה על ארץ ישראל ועל הקב"ה.

מילי דאגדתא

כתב בפרשה על בני גד וראובן "נחלץ חושים לפני בני ישראל". משה רבינו מדגיש ואומר להם כי הם יוצאים למלחמה 'לפני ה'". ואכן הם מתקנים את דבריהם ואומרים 'ועבדך יעברו כל חלוץ צבא לפני ה' למלחמה". אומר להם משה "אם תעשון את הדבר הזה" שתזכרו את ה' זה אשר יועיל לכם ובשם השם תנצחו.

בפרשת מסעי כתוב "ונסב לכם הגבול" וכו'. למה "לכם"? רק לכם יש גבולות הארץ ישראל ולא לאומות העולם? אומר רש"י "לפי שהרבה מצוות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוצה לארץ, הוצרך לומר מצרני גבולי רוחותיה סביב". כלומר גבולותינו אינם מדיניים בלבד אלא גבולות קודש לדעת היכן נוהגות המצוות. ואנו מקוים לראות את עמנו נוהג בכל המצוות בכל גבולי הארץ כפי שהובטחה לאברהם אבינו ע"ה. כתב בעל הבא"ח בספרו נחמת ציון - ספר על מגילת איכה בו הפך את כל הפסוקים לנחמה וברכה - איכה ישבה בדד העיר רבתי עם, הגויים שואלים איזו זכות מעלה וחשיבות יש לירושלים ולארץ ישראל שהם יושבים בדד, מבלי להזדקק לאומות העולם. ולא זו בלבד אלא העיר הזאת היא רבתי עם שרתי במדינות. והי רצון שנוכח לראות מהרה בכבודה ותפארתה של ירושלים עיר קדשנו הבנויה לתפארה למשוש תבל. ויהפוך לנו הקדוש ברוך הוא את ימי הצער והיגון לימי שמחה וששון וכל ההלכות אשר למדנו תהיינה להלכה ולא למעשה בביאת הגואל בעגלא ובזמן קריב, אמן.

לא דוחים סיום מסכת

ומי שמסיים מסכת באייר ומשהה את הסיום לאב לא טוב הוא עושה. והראיה מדברי הגמרא מועד קטן ט. שאמרה שעשו את חנוכת הבית הראשון שבעה ימים לפני סוכות ואכלו גם ביום כיפור. ושואלת הגמרא למה לא המתין שלמה המלך עד סוכות? והשיבה שלא ממתנים בבנין בית המקדש, אם הזדמן הסיום בכיפור - הזדמן ויעשו בכיפור את חנוכת הבית.

ואפילו "כליא עורב" - חתיכות ברזל מחודדות שהיו על הגג של בית המקדש - לא השהו אותן, ומכאן שלא משהין שום דבר מצוה. היה תלמיד חכם גדול שקראו לו ר' יחזקאל עזרא אל' חסיד והיה תלמידו של מרן הבא"ח זיע"א - פעם שאלתי אותו למה נקרא שמו "חסיד"? וענה לי בענותנותו: "כך שמי". אך לא כך היה, באמת אלא קראוהו האנשים בשם זה על חסידותו. והוא היה מודיע לי באותו היום שהוא עושה סיום ולא תמיד באתי. ואמר לי שכך מנהגו כשהוא לומד ומסיים מסכת הוא מיד עושה סעודה ולא מחכה, כמו שלמדנו לעיל. אמנם יכול אדם לכוין לסיים את הלימוד בזמן מסוים ואז לעשות הסעודה.

הבדלה

הבדלה במוצאי שבת הקרובה שבתוך תשעת הימים : לנוהגים כשו"ע מותר לשתות יין הבדלה אע"פ שת"ב חל השבוע - בשבת שאחריה - כיון שזוהי מצוה וכן נוהגים. וכן מי שרגיל לברך ברכת המזון על כוס יין מותר שו"ע סעיף י' אבל היום אין נוהגים כן. ולדעת הרמ"א אסור לשתות יין של הבדלה ועל כן יקח תינוק כבן 9 או 10 ויאמר לו לכוין לצאת ידי חובה בברכתו, יברך הגדול בורא פרי הגפן יטעם מעט ויתן לקטן לשתות שיעור רביעית. ואם אין קטן או שהיין חזק ואין הקטן יכול לשתות רביעית יכול המבדיל עצמו לשתות ואם גם הוא אינו יכול לשתות מחמת חוזק היין ישתה בירה שחורה או לבנה כי ע"ז לא גזרו.

אבקת מרק

אבקת מרק פרווה בטעם בשר או עוף, מותר לאכול כל תשעת הימים כי אינה בשר ממש. וכיום שיש אבקת מרק בשרית, אל יאמר אדם שזו אבקה ולא רואים בשר בעין, שהרי נפסק בשו"ע שבשר אסור ותבשיל בשר מותר, וכתבו האחרונים שדין שומן של בשר כבשר ממש ואבקת מרק היא כשומן של בשר.

שניצל טבעול

מכיון שהיום כולם יודעים שאינו עשוי מבשר מותר לאוכלו ובמקום שאין יודעים אסור לאוכלו אא"כ ישים שלט שאין זה בשר. יש דין שפעם אמרתי שאסור, אחר כך הייתי מסופק ועכשיו אני אומר מותר. היינו, אבקת מרק בטעם בשר, מותר לשתות בתשעת הימים כי אינה בשר ממש. אבל היום שיש אבקת מרק בשרית ממש - אסור לאוכלה.

פעם אמרתי שאסור לאכול טבעול כי הוא נראה כמו שניצל, משום מראית עין יגידו שמותר. אבל אם ישים שלט מותר, כדן חלב שקדים שמותר לאוכלו בסעודה בשרית בתנאי שיכתוב שזה חלב שקדים.

אחר כך אנשים כמעט התרגלו שיש מוצרים צמחוניים ללא בשר והיה לי ספק אם להתיר, אבל היום הדבר כל כך מפורסם ויש אנשים שאוכלים רק את זה וכולם יודעים ועל כן מותר לאכול טבעול בתשעת הימים. אם יש מקום שלא יודעים שיש מוצרים צמחוניים - אסור.

קול צופיך

מנחם הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

מטות מסעי - תשנ"ח 001 - מאת מנחם הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

יח. הנהגים לטעום מהתבשילים בערב שבת - מותרים לטעום גם בשבת זו "וטועמיה חיים זכו".

יט. יום ר"ח: לדעת המשנה ברורה - אין אוכלים בשר כבר מר"ח. לדעת הבא"ח ומנהג ירושלים והספרדים - מותר לאכול בשר ככל ר"ח.

כ. סיום מסכת: לדעת הרמ"א מותר לאכול בשר בסיום מסכת ויצמצם במזמנים. לדעת הריעב"ץ - מותר להזמין כל מי שקשור לסיום ועוזר ללימוד ואפילו הרבה אנשים. ולמעשה תלוי במנהג אם נוהג תמיד לאכול בשר בסיום - יאכל ואם לא, לא.

כא. אין ראוי להמתין עם סיום המסכת לימים אלו ומכל מקום מותר מן הדין לכוון שיסיים המסכת.

כב. סעודת מילה מותר לאכול בשר בלי הגבלת מזמנים ולדעת הבא"ח - אין אוכלים בשר.

כג. הבדלה במוצ"ש שבתוך תשעת הימים השנה: ב' מנחם אב לדעת השו"ע - מותר לשתות יין. לדעת הרמ"א - אסור, בדרך הגדול, יטעם מעט ויתן לקטן בן חניך.

כד. אם אין קטן או שאינו יכול לשתות - ישתה המבדיל. ואם גם המבדיל אינו יכול לשתות יין - יבדיל וישתה בירה שחורה או לבנה.

כה. אבקת מרק בשרית - דינה כבשר. וסתמית פרווה - מותר לאכלה אעפ"י שהיא בטעם בשר.

כו. מוצרי טבעול וכדומה, כיון שהכל יודעים היום שאינם עשויים מבשר אף שנראים כן - מותר לאכלם, ואין חשש למראית עין. ובמקום שאין יודעים - אסור אא"כ יתלה פתק שזה אינו בשר.

יהי רצון שהלכות אלו יהיו להלכה ולא למעשה שנוכה לביאת משיח צדקנו בב"א.

שאלות מאזינים

שאלה: עד איזה גיל מותר חינוך מעורב, עד איזה מרחק יש להסיע ילדים בשביל חינוך נפרד? האם מדין חינוך מותר לומר סליחות לפני חצות?

תשובה: יש לבקש משר החינוך שיתן תקנים ללימוד נפרד של בנים ובנות. ואם אין אפשרות בבית הספר יש ללמוד ביחד עד גיל שש - שבע ולא יותר. לגבי המרחק כיום הדין שונה כיון שיש מיניבוסים אמנם לא כל כך טוב שהילדים יסעו הרבה ובפרט באזור כפ"ר יש"ע ולכן תדאגו שיהיה טוב אצלכם ללא צורך לנסוע. בחינוך למצוות מותר לברך עם שם ה' על דבר אמיתי אבל אסור לברך על יין שהכל אפילו שבדיעבד יצא ידי חובה אם ברך שהכל על היין. וכמו כן אין לומר י"ג מידות לפני חצות הלילה גם לא עם ילדים קטנים כדי שלא ילמדו לעשות כך כשהיו גדולים. ויש אפשרות לומר י"ג מידות בטעמי המקרא.

הז"ל אומרים ראש השנה יז: "שנתעטף הקב"ה כשליח צבור ואמר לו יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם". בהיות שיי"ג מידות משפיעות מאוד על האדם ובמיוחד על תינוקות של בית רבן יש להזהר ללמוד אותם לומר אותם כהלכה כפי שכתבנו.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

תקציר ההלכות
א. עיקר מעלתו של האדם היא בכח דיבורו וע"כ צריך לשמור עליו בקדושה ולקיים כל הבטחותיו ושבועותיו. וק"ו שראשי ישראל צריכים לשמור דיבורם והבטחותיהם אא"כ יש בזה משום סכנה לכלל ישראל.

ב. לא ישקר אדם לבנו ולא יבטיח לו הבטחות שוא, כיון שמלמד לשונו לדבר שקר.

ג. משכנס אב ממעטין בשמחה.

ד. מר"ח אב אין נוהגין שום מנהג של שמחה וממעטים במשא ומתן ובבנין של שמחה.

ה. כל משא ומתן שאינו חייב לעשותו - ידחה לאחר תשעה באב. ואם אינו יכול לדחותו - יעשה רק את הנחוץ ביותר.

ו. אין לקנות צרכי חופה בימים אלו ורק אם לא ימצא אחרי תשעה באב או שלא ימצא בזול - מותר.

ז. בנין של שמחה או להרחבה אסור לבנות. אבל להוסיף חדר וכדומה מפני הצפיפות - מותר.

ח. מותר לקבלנים בארץ ישראל - לבנות בתים לציבור, משום מצות ישוב הארץ.

ט. קניית בגדים: אסור לקנות בגדים חדשים שמברכים עליהם שהחיינו גם כדי לחדשם אחר תשעה באב. גרביים או גופיות מותר מן הדין לקנות ולא לחדש אבל עדיף לקנות לפני ר"ח.

י. תיקון בגדים: יש להחמיר שלא לתקן בגדים חדשים מר"ח, הגם שאינו לובשם ותפירת כפתורים וכדומה בבגדים ישנים מותרת.

יא. יזהרו הנשים להכין כמה זוגות גרביים למקרה שיקרעו ולא יצטרכו ללבוש חדשים. אבל אם נקרעו ואין לה אחרות - מותר אפילו לחדש גרביים משום צניעות.

יב. איסור רחיצה: דעת הבא"ח לאסור רחיצה של תענוג מר"ח ואעפ"י שחם מאוד. ואדם שקשה לו לעמוד בחום או שהתכלך או שרוצה להסיר הזיעה מעליו - מותר.

יג. לטבול במקוה מותר אפי' עד ערב ט' באב קודם הצום ואפילו בשבת שחל בו ט' באב, מותר למי שנוהג בכך בכל שבת.

יד. אסור לרחוץ בבריכה בתשעת הימים.

טו. אסור אכילת בשר: "יש נוהגים שלא לאכול בשר ולא לשתות יין בשבת זו שבוע שחל בו ט' באב ויש שמוסיפין מר"ח עד התענית ויש שמוסיפין מ"ז בתמוז" שו"ע

טז. חולה שצריך לאכול בשר - לכתחילה יקח בשר עוף ואם לא מועיל לו בעוף יאכל בשר.

יז. אם נותר לו בשר מזמן ההיתר לזמן האיסור: אם הוא מלפני ר"ח לאחריו - יכול לאכול ואם הוא משבת שקודם ט' באב - נהגו להחמיר. אבל סעודה רביעית במוצאי שבת משירי השבת - מותר לאכול כיון שזוהי סעודת מצוה. ובלבד שלא ירבה לו בשר בתבשיל בכוונה כדי שישאר לו לזמן האיסור.

